

Załącznik do:
Uchwały Nr XXV/158/2006
Rady Gminy Banie Mazurskie
z dnia 10 lutego 2006r.

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BANIE MAZURSKIE
NA LATA 2006-2013**

GRUDZIEŃ 2005

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	9
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	23
2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.	25
2.3 KWESTIA OPIEKI NAD DZIECKIEM.....	31
2.4 KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	34
2.5 ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	39
2.6. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	41
2.7. ANALIZA SWOT	43
2.8. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	48
2.9. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	49
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	52
3.1. MISJA.....	53
3.2. CELE STRATEGICZNE.....	55
3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW	65
4. UWAGI KOŃCOWE	67

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że

zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego.

W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie, czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006 oraz założenia do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

„Wartość” to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom

podlegającym ocenie.

Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa

do zatrudnienia i wykształcenia,

Z uwagi na przystąpienie do Unii Europejskiej, rzeczą oczywistą i zrozumiałą jest, że dokumenty wskazujące na lokalne problemy społeczne

W polityce społecznej terminy „dolegliwości”, „zakłócenia”, „niepełnohodowlaność” w określonym „kwestia społeczna”

- odznaczają się szczególnymi cechami
- są następstwem niedostatecznego poziomu życia
- nie są możliwe do rozwiązania

W węższym znaczeniu terminu „kwestia społeczna” o szczególnie wysokim stopniu dolegliwości

W szerszym znaczeniu terminu „kwestia społeczna”

obowiązującymi w danym społeczeństwie

a dążeniami jednostek i zbiorowości

społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa

jak każdy problem społeczny – ograniczony

od rodziny poprzez środowiska

międzynarodową.

Mechanizmów powstawania „kwestii społecznych” należy w funkcjonowaniu społeczeństwa

- dezorganizacja społeczeństwa
- gwałtowna zmiana społeczna
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze
- wypływanie z zagranicy
- złe funkcjonowanie instytucji
- niekompetencja polityków
- dysfunkcjonalność instytucji
- dominacja grup społecznych
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość
- złe funkcjonowanie instytucji
- nieprzystosowanie do pełnienia funkcji

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa

do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego.

Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

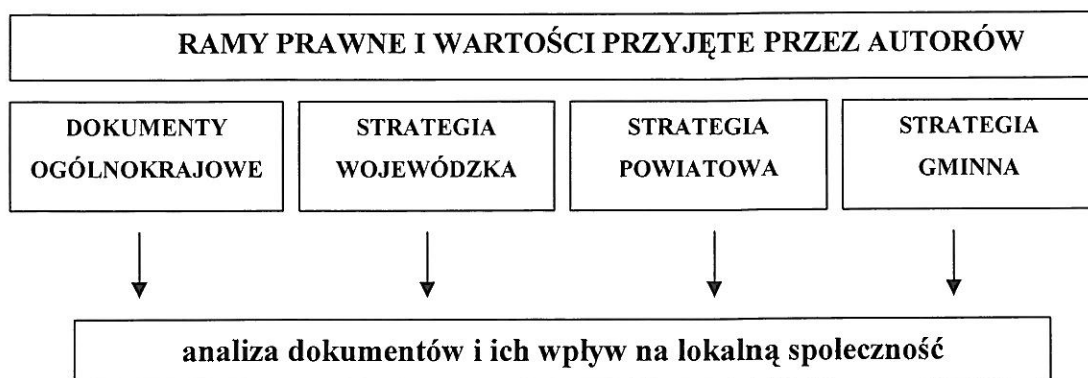
Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

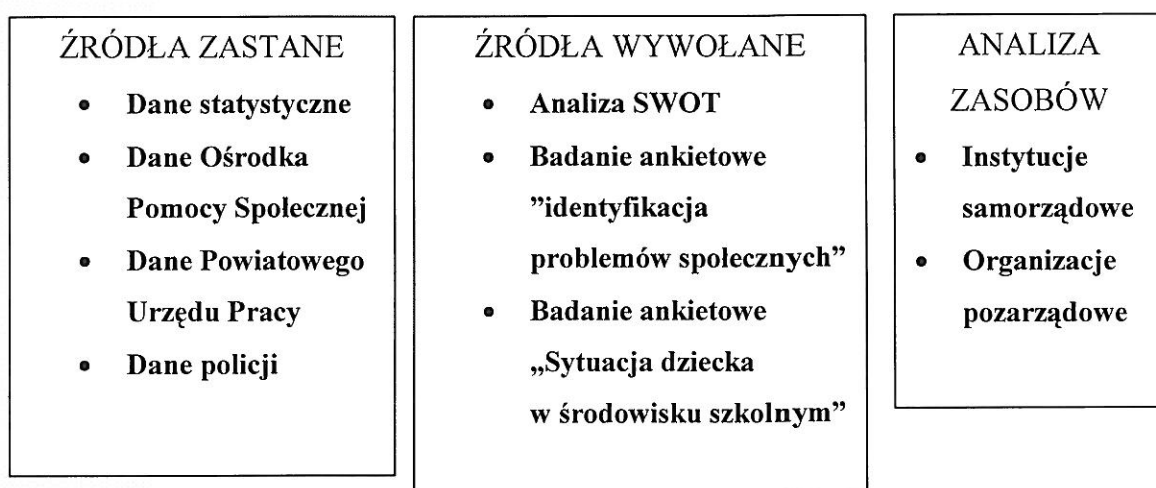
Przedłożony materiał został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów tj. Narodowym Planem Rozwoju oraz Strategią Polityki Społecznej wyznaczającymi działania i możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

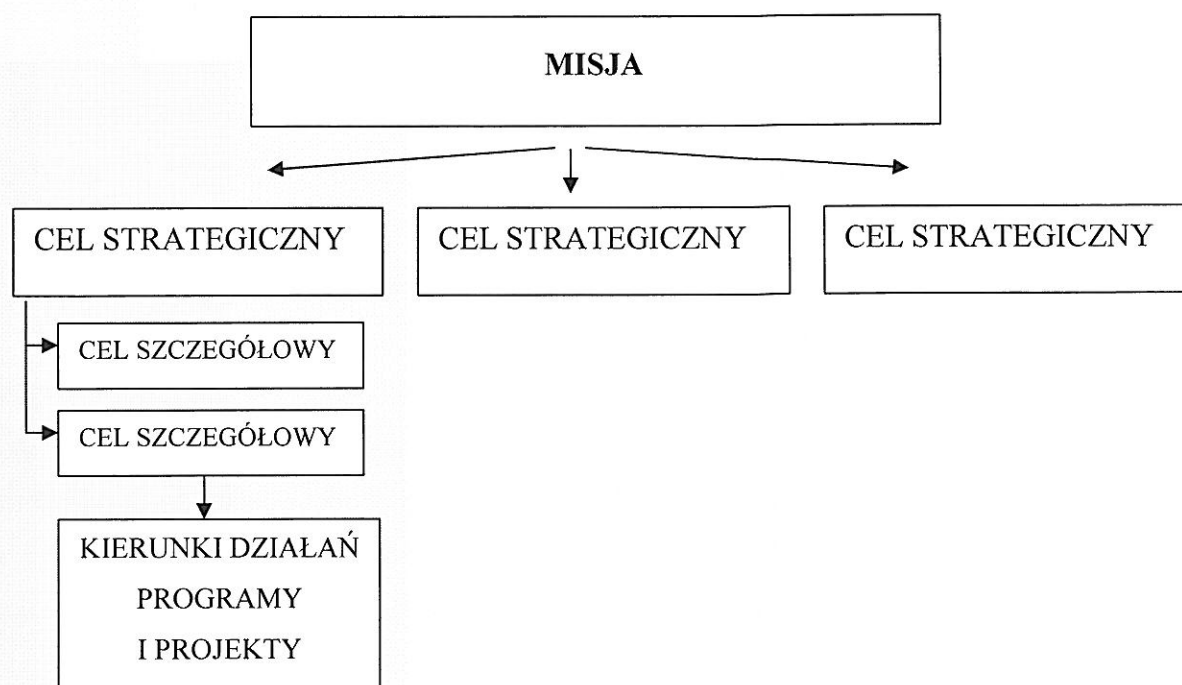
**W
S
T
Ę
P**

**D
I
A
G
N
O
Z
A**

**P
P
R
O
G
R
A
M
O
W
A
N
I
E**

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza naszemu krajowi ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest on koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które umożliwią tę modernizację. Ostateczny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 6 września 2005 r. Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz przyczynią się do wzrostu zatrudnienia przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje trzy cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagrożeniem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6 procent. Właśnie teraz niezbędne stają się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kontynuacją obowiązującego obecnie planu na lata 2004-2006.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie.

Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

11

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego wyznacza główne kierunki działania do 2015 r., które można ująć w następujące cele:

- Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość.
- Sprawny system edukacji, dostosowany do potrzeb gospodarki regionu i sprzyjający rozwojowi zasobów ludzkich.
- Infrastruktura techniczna zapewniająca bardziej zrównoważony rozwój regionu oraz atrakcyjność zamieszkania.
- Zamożne, wszechstronnie rozwinięte obszary wiejskie, będące filarem gospodarki.
- Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur.
- Warmia i Mazury – atrakcyjne, przyjazne i gościnne.
- Województwo warmińsko-mazurskie krajowym liderem czystości środowiska.
- Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ponadto, w strategii uwzględniono te kierunki działań, przy realizacji których można liczyć na wsparcie finansowe z funduszy Unii Europejskiej. Są to:

1. Kształcenie i doskonalenie zasobów ludzkich poprzez rozwijanie różnorodnych form szkolenia bezrobotnych i pracujących, studia zaoczne i wieczorowe, szkolenie na odległość oraz poprzez centra doskonalenia zawodowego.
2. Rozwijanie rolnictwa ekologicznego, (produkcja roślinna, hodowla bydła mlecznego i mięsnego), rozwijanie aquakultury, (hodowla ryb, uprawa roślin w środowisku wodnym), rozwój turystyki (w tym agroturystyki), leśnictwa i przetwórstwa drewna.
3. Ochrona środowiska poprzez budowę oczyszczalni ścieków, modernizację struktury transportowej, ograniczenie zanieczyszczenia spalinami, dymami, hałasem itp.
4. Rozwój przedsiębiorczości poprzez:
 - innowacyjność i konkurencyjność infrastruktury (sieci światłowodowe, telefonizacja itp.),
 - powołanie inkubatorów przedsiębiorczości,
 - powołanie centrów innowacyjnych, centrów transferu technologii i parków technologicznych,
 - merytoryczne i finansowe wspomaganie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przyjaznych środowisku.

Wspieranie przedsiębiorczości powinno odbywać się przy udziale: uczelni, instytutów, laboratoriów i innych jednostek naukowo-badawczych w regionie.

1.4.5. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO 2015 ROKU

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. „Strategia Pomocy Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Warmii i Mazur, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych.

Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Warmii i Mazur. Program określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Określono wizję powyższej Strategii jako stworzenie warunków, by pomoc społeczna regionu Warmii i Mazur stała się podstawą bezpieczeństwa socjalnego i aktywności jego mieszkańców. Natomiast głównym celem Strategii jest to, by pomoc społeczna stała się sprawnym i skutecznym elementem systemu wsparcia społecznego mieszkańców Warmii i Mazur. Osiągnięcie takiego stanu wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych, dotyczących sfery pomocy społecznej regionu, w tym:

1. Wypracowanie stabilnych podstaw i zasad współpracy administracji publicznej z partnerami społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego.
2. Opracowanie lokalnych i wojewódzkich programów rozwiązywania najistotniejszych kwestii i problemów społecznych regionu, przy szerokim udziale partnerów społecznych.
3. Zmiany ustawowe w zakresie pomocy społecznej, m.in. w celu zmniejszania rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej a finansowymi możliwościami ich realizacji.
4. Podnoszenie społecznej i zawodowej aktywności mieszkańców Warmii i Mazur.
5. Zaspokajanie potrzeb socjalnych wszystkich mieszkańców regionu, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawiska marginalizacji.
6. Kształtowanie postaw tolerancji i zrozumienia wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych.
7. Zmiany w mentalności mieszkańców Warmii i Mazur co do roli i zadań pomocy społecznej i kształtowanie świadomości w tej sferze.

Prace nad strategią pomocy społecznej rozpoczęto od zidentyfikowania głównych problemów regionu Warmii i Mazur w ujęciu pomocy społecznej, a następnie na tej podstawie określono 5 głównych obszarów strategii, które uznano za priorytetowe dla sfery pomocy społecznej, tj.: 1) kryzys rodziny; 2) marginalizacja grup społecznych; 3) długotrwałe bezrobocie; 4) wykorzystanie potencjału partnerów społecznych; 5) kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej.

Są one współzależne, służą realizacji wizji i osiągnięciu celu głównego strategii pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego.

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GOŁDAPSKIEGO DO 2015 ROKU

Strategia rozwoju powiatu gołdapskiego jest dokumentem, w którym władze prezentują cele, które zamierzają w przyszłości osiągnąć i poinformować otoczenie o sposobach ich realizacji. Strategia rozwoju opracowywana jest na okres 15 lat.

Misja powiatu bazuje na stwierdzeniu, by faktem stało się pełne wykorzystanie położenia nadgranicznego i naturalnych walorów środowiska dla zapewnienia wzrostu zamożności społeczeństwa.

Dla celów strategii rozwiązywania problemów społecznych najważniejsza jest sytuacja życiowa mieszkańców. Jest ona odbiciem procesów historycznych, powiązań gospodarczych, możliwości komunikacyjnych, wielkości inwestycji itp. W powiecie gołdapskim można zauważyć:

- spadek liczby miejsc pracy dla pracowników bez kwalifikacji,
- nieznaczny wzrost liczby miejsc pracy dla osób wykwalifikowanych,
- ostrą konkurencję na rynku pracy,
- wzrost szarej sfery,
- poważne trudności w funkcjonowaniu służby zdrowia,
- wzrost liczby mieszkańców dotkniętych patologiami społecznymi.

Stan ten wynika głównie z następujących przyczyn:

- niedopasowanie kwalifikacji pracowników do wymogów i potrzeb rynku pracy,
- przyjęcie określonego stylu życia – niektóre osoby uznały status bezrobotnego za receptę na życie,
- utrudniony dojazd do pracy,
- często zbyt mała różnica pomiędzy wysokością zasiłku a zapłatą za pracę,
- brak perspektyw rozwoju gospodarczego.

W planach strategicznych dotyczących poprawy funkcjonowania sfery społecznej władze w programach powiatowych uwzględnią szerzej następujące zagadnienia:

- wspieranie transferu technologii,
- tworzenie alternatywnych nierolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich,
- działalność informacyjna i doradcza,
- rozwój klubów pracy,
- organizacja szkoleń,

- organizacja poradnictwa zawodowego,
- rozwój turystyki i agroturystyki oraz rozbudowa usług związanych z ich obsługą,
- rozwój infrastruktury związanej z obsługą ruchu przygranicznego,
- działania na rzecz podniesienia jakości usług oferowanych przez Urząd Pracy (zwiększenie skuteczności służb pośrednictwa, aktywizacja bezrobotnych poprzez organizowanie doradztwa zawodowego, zajęcia w klubach pracy na temat metod aktywnego poszukiwania pracy).
- roboty publiczne,
- poprawa funkcjonowania służby zdrowia,
- zmniejszenie przestępczości,
- ograniczenie patologii (narkomania, alkoholizm),
- dostosowanie kierunków kształcenia w szkolnictwie ponadgimnazjalnym do potrzeb lokalnej gospodarki,
- zapewnienie mieszkańcom możliwości kształcenia w szkołach ponadlicealnych,
- minimalizowanie negatywnych skutków transformacji ustrojowej.

Zakłada się, że strategia jest dokumentem otwartym i w trakcie realizacji może ulegać modyfikacji w zależności od zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych.

1.4.7. STRATEGIA ROZWOJU GMINY BANIE MAZURSKIE NA LATA 2000-2010

Strategia ta zawiera cele nadrzędne oraz cele pośrednie. Za cele nadrzędne uznano:

I. Zrównoważony rozwój gminy zapewniający ograniczenie bezrobocia i podniesienie poziomu życia mieszkańców.

II. Atrakcyjność życia, przebywania właśnie tutaj.

Do celów cząstkowych zaliczono:

I. Ograniczenie bezrobocia do poziomu średniej krajowej.

1. Rozwój rodzimej przedsiębiorczości.
2. Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych.
3. Pozyskanie dużego inwestora zewnętrznego.
4. Poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania walki z bezrobociem.

II. Poprawa infrastruktury.

III. Pozyskiwanie gruntów pod inwestycje.

- IV. Zaistnienie na rynku turystycznym.
- V. Program promocji gminy.
- VI. Podpisanie porozumienia o współpracy z innymi gminami.
- VII. Nawiązanie współpracy z gminą partnerską na terenie Unii Europejskiej.
- VIII. Poprawa stanu obiektów oświatowych, kulturalnych i sportowych.
 - 1. Remonty obiektów szkolnych z wyposażeniem szkół.
 - 2. Stworzenie sprawnego systemu dowożenia dzieci do szkół.
 - 3. Dokończenie budowy hali sportowej w Baniach Mazurskich.
 - 4. Budowa sali gimnastycznej w Lisach.
 - 5. Budowa stadionu gminnego.
- IX. Integracja społeczeństwa wokół realizacji strategii rozwoju gminy.
- X. Zalesienie gruntów nie nadających się do uprawy.
- XI. Rozwój rolnictwa.

Należy podkreślić, że strategia jest dokumentem żywym, który powinien być na bieżąco korygowany i w miarę istotnej potrzeby należy wprowadzać do strategii nowe zadania, które pozwolą na jej pełną realizację.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

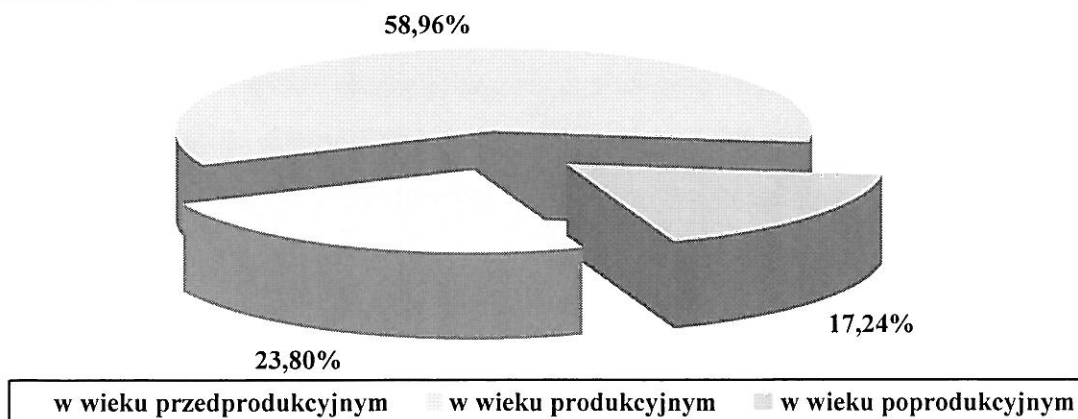
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Banie Mazurskie są gminą wiejską położoną w powiecie gołdapskim w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, zajmując powierzchnię 205 km², liczy 56 wsi, w tym 20 sołeckich: Banie Mazurskie (1.552 mieszkańców), Dąbrówka Polska (143), Grodzisko (197), Gryżewo (70), Jagiele (262), Jagoczany (104), Kierzki (144), Lisy (240), Miczuły (210), Mieduniszki (312), Obszarniki (48), Rogale (88), Sapałówka (124), Skaliszkiejmy (23), Surminy (169), Ściborki (91), Wróbel (194), Zawady (158), Ziemiany (65), Żabin (192). Banie Mazurskie to gmina rolnicza. Przez jej terytorium przepływają rzeki: Gołdapa i Węgorapa połączone Kanałem Brożajckim. Północną granicę gminy stanowi granica Państwa z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Obszar gminy charakteryzuje się silną konfiguracją terenu, charakterystyczną dla obszarów polodowcowych oraz dużą ilością lasów stanowiących ponad 30% powierzchni gminy. Banie Mazurskie to gmina rolnicza, a graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi: gmina Budry, gmina Pozezdrze, gmina Kruklanki, gmina Kowale Oleckie, gmina Gołdap, Rosja: Obwód Kaliningradzki. Duża część żyjącej tu ludności to Ukraińcy, przesiedleni w 1947 r. Banie Mazurskie to centrum społeczno-kulturalne mniejszości ukraińskiej w Polsce, istnieje tu parafia greko-katolicka skupiająca około 1.200 wiernych, swoją siedzibę mają Zarząd Główny Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego i koła Związku Ukraińców w Polsce. Działają również w Baniach Mazurskich ukraińskie zespoły artystyczne, dzięki którym mniejszości kultywują swoje tradycje i kulturę narodową.

W gminie znajdują się 3 szkoły podstawowe (372 uczniów) oraz 1 gimnazjum (214 uczniów). Jest tu 1 niepubliczny zakład opieki zdrowotnej oraz 2 gabinety prywatne.

Na dzień 31 grudnia 2004 r. w gminie mieszkało ogółem 4.386 osób.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy – dane na dzień 31.12.2004 r.

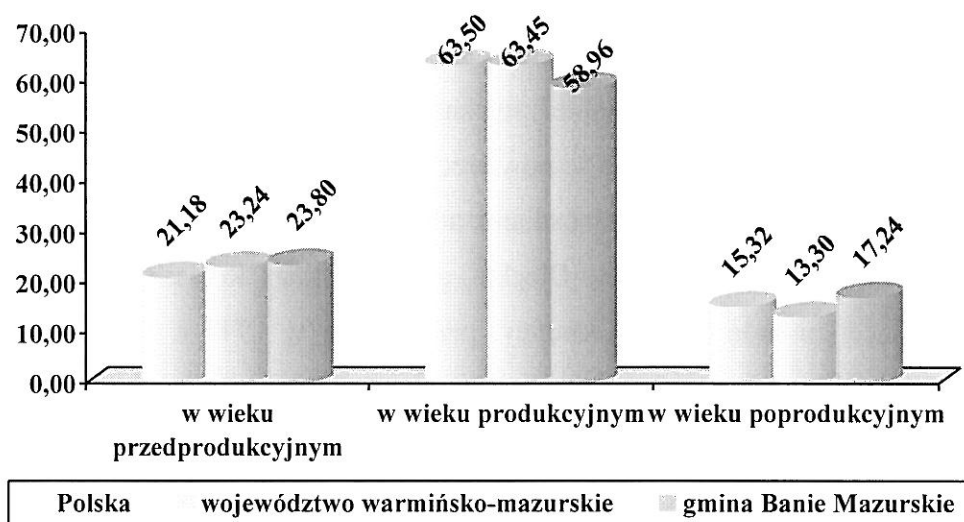

Dane Urzędu Gminy Banie Mazurskie

Według danych, na koniec 2004 roku w gminie mieszkało 1.020 osób w wieku przedprodukcyjnym (23,80% ogółu mieszkańców), grupę 2.527 mieszkańców stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (58,96%), a 739 mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym, co stanowi 17,24% ogółu.

Poniższy wykres informuje o tym, jak gmina wygląda na tle kraju oraz województwa warmińsko-mazurskiego.

Porównanie danych procentowych dotyczących ludności kraju, województwa warmińsko-mazurskiego oraz gminy Banie Mazurskie – dane na 31.12.2004 r.

Badanie własne Centrum AV

Analiza demograficzna gminy wyraźnie wskazuje, że gmina ma najwyższy wskaźnik procentowy ludzi młodych do 18 roku życia – tak w odniesieniu do średniej wojewódzkiej, jak i średniej ogólnopolskiej. Banie Mazurskie mają jeden z niższych wskaźników procentowych osób pracujących, ale również wyższy niż wojewódzki i ogólnopolski wskaźnik procentowy ludzi w wieku poprodukcyjnym.

Należy jednak zaznaczyć, że wg danych GUS, tendencje demograficzne wskazują, że wkrótce będziemy mieli do czynienia ze zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, co jest spowodowane szeregiem czynników, do których można zaliczyć m.in. malejącą dzietność rodzin, migrację oraz wydłużający się przeciętny czas trwania życia.

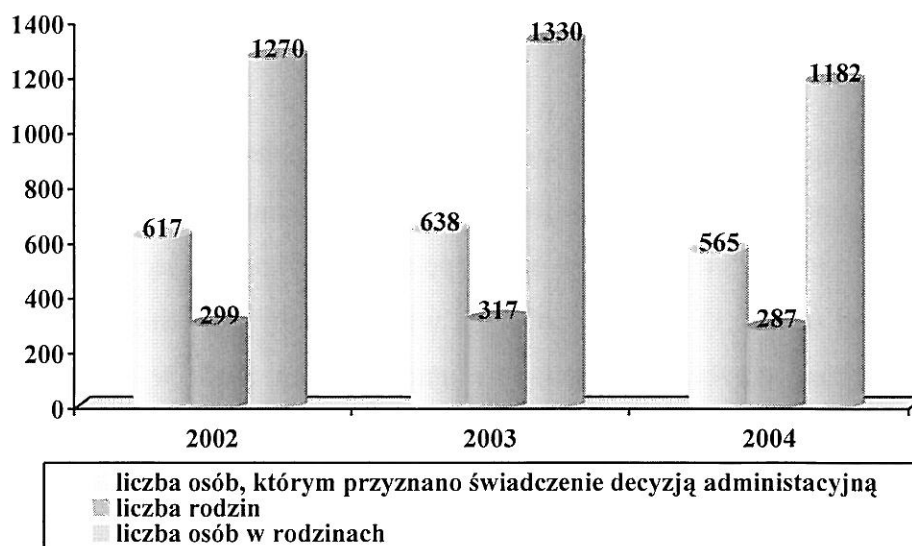
2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielo-dzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

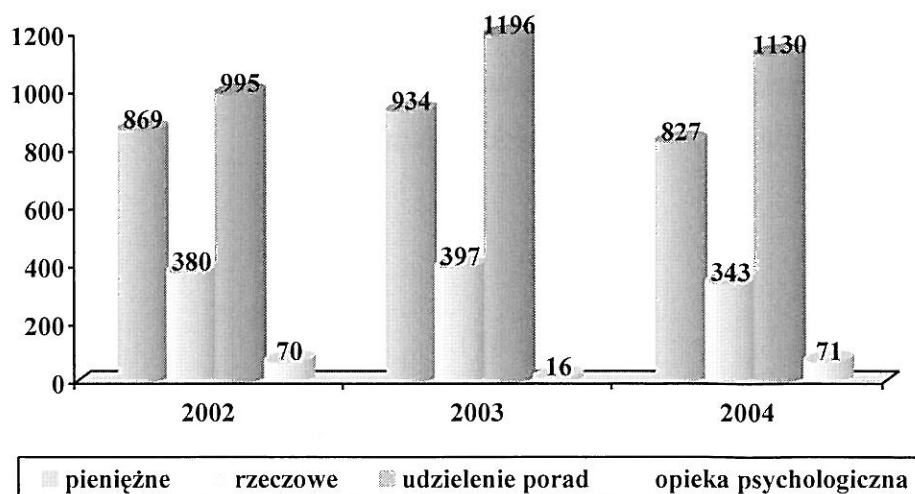
Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2002-2004

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Wykres świadczy o wahaniach liczby osób, którym przyznano świadczenie decyzją administracyjną przestrzeni lat 2002-2004 w Baniach Mazurskich. Początkowo następuje nieznaczny wzrost liczby osób – z 617 w 2002 r. do 638 w roku 2003, natomiast w roku 2004 następuje spadek liczby – do poziomu 565 osób. Podobnie wygląda to w przypadku liczby rodzin objętych pomocą społeczną oraz w przypadku liczby osób w rodzinach. Należy jednak zaznaczyć, że spadek liczby beneficjentów wynika m.in. z wejścia w życie w 2004 r. ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2002-2004 (liczba osób)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Analiza danych pozwala stwierdzić, że podopieczni GOPS jako formę pomocy preferują świadczenia pieniężne oraz wsparcie w postaci udzielonych porad, jednak liczba obydwu tych świadczeń ulega znacznym wahaniom, by (w przypadku świadczeń pieniężnych) w roku 2004 spaść poniżej poziomu z roku 2002 (odpowiednio: 869 – 934 – 827 osób). Podobna tendencja zauważalna jest w przypadku liczby świadczeń rzeczowych – z 380 osób w 2002 r., poprzez 397 osób w roku następnym, aż do 343 osób w roku 2004. Wzrosła na przestrzeni tych 3 lat liczba osób objętych opieką psychologiczną – z 70 w 2002 r. poprzez znaczny spadek do 16 osób w 2003 r., a następnie wzrost do poziomu 71 osób w 2004 r.

Od 2004 r. Urząd Gminy realizuje świadczenia rodzinne.

W 2004 r., z powodu wejścia w życie ustawy o świadczeniach rodzinnych, gmina przyznała 8.329 tego typu świadczeń dla 1.495 osób na kwotę łączną 739.531 zł. W rozbiciu na poszczególne kategorie świadczeń rodzinnych wygląda to następująco:

Kategorie świadczeń rodzinnych zrealizowanych w 2004 r. przez GOPS w Baniach Mazurskich			
Kategoria świadczeń rodzinnych	Liczba osób, którym przyznano świadczenie decyzją	Liczba przyznanych świadczeń	Wartość przyznanych świadczeń (w zł)
Zasiłek rodzinny	622	4.799	225.424
Dodatek do zasiłku z tytułu:			
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	9	80	34.770
- samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	2	4	1.600
- urodzenia dziecka	14	14	7.000
- kształcenia i rehabilitacji dziecka	29	224	14.700
- rozpoczęcia roku szkolnego	443	443	39.870
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	114	723	40.880
- samotnego wychowywania dziecka	202	1.595	285.287
Zasiłek pielęgnacyjny	48	359	51.696
Świadczenie pielęgnacyjne	12	88	38.304
ŁĄCZNIE	1.495	8.329	739.531

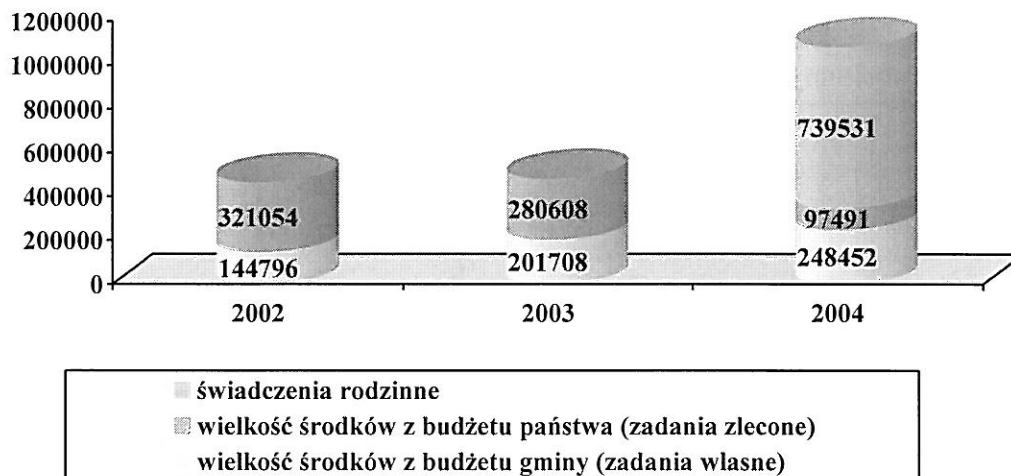
Dane Urzędu Gminy w Baniach Mazurskich

Spośród świadczeń rodzinnych najczęściej przyznano zasiłków rodzinnych. 4.799 świadczeń otrzymały je 622 osoby na łączną kwotę 225.424 zł. Spośród dodatków do zasiłku rodzinnego przeważał dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przez dziecko – przyznano je 443 osobom na kwotę łączną 29.870 zł.

Jeśli chodzi o wartość przyznanych świadczeń, największa kwota łączna obejmowała dodatki wypłacane z tytułu samotnego wychowywania dziecka – 1.595 świadczeń przyznano 202 osobom na kwotę łączną 285.287 zł. Należy zaznaczyć, że zgodnie z odpowiednimi przepisami dodatki przyznawane są tylko osobom, które uznano za spełniające warunki do otrzymania zasiłku rodzinnego i którym taki zasiłek przyznano. Przyznano również 359 zasiłków pielęgnacyjnych dla 48 osób o wartości 51.696 zł, a także 88 świadczeń pielęgnacyjnych dla 12 osób o wartości 38.304 zł.

Na wykresie poniżej przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich oraz Urzędu Gminy w zakresie świadczeń rodzinnych.

Wielkość wydatków na pomoc społeczną w latach 2002-2004 i świadczenia rodzinne w 2004 r. (w zł)

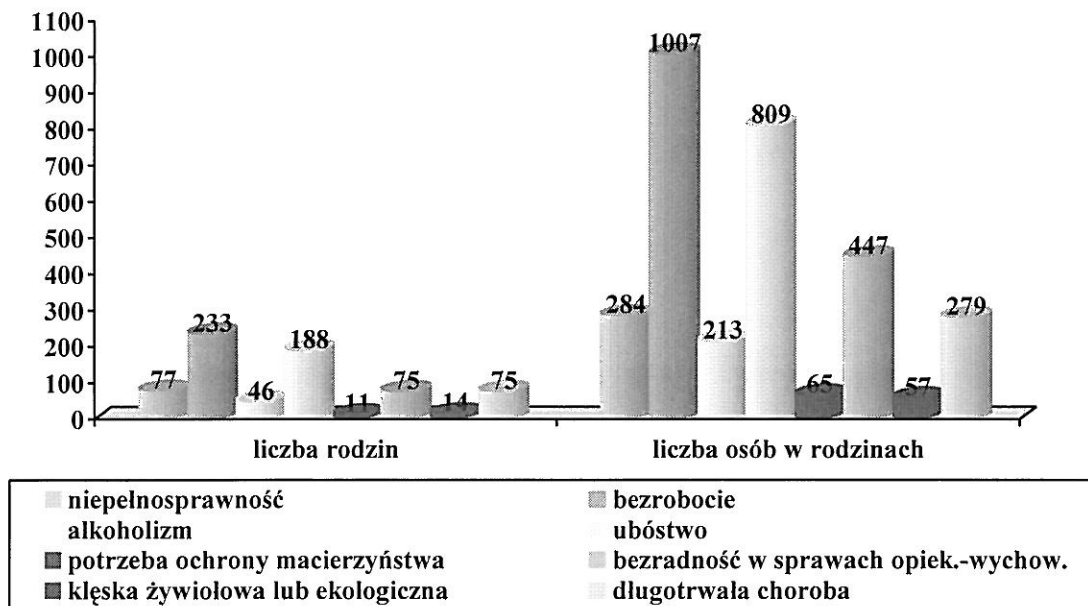
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Dane liczbowe uwzględniają wielkości przeznaczone na zadania własne pochodzące z budżetu gminy oraz na zadania zlecone pochodzące z budżetu państwa. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w Baniach Mazurskich, należy zauważyć, że nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2002-2004 wykazują: wzrost – w przypadku środków z budżetu gminy, oraz spadek – w przypadku środków z budżetu państwa. Należy jednak podkreślić, że sytuacja taka wynika między innymi ze zmiany przepisów

prawnych dotyczących pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych. Dlatego też na wykresie w roku 2004 uwzględniono wartość przyznanych świadczeń rodzinnych.

Jeśli chodzi o przyczyny przyznania pomocy społecznej w roku 2004, to w rozbięciu na kategorie przyczyn struktura wygląda następująco:

Przyczyny przyznania pomocy społecznej w 2004 roku

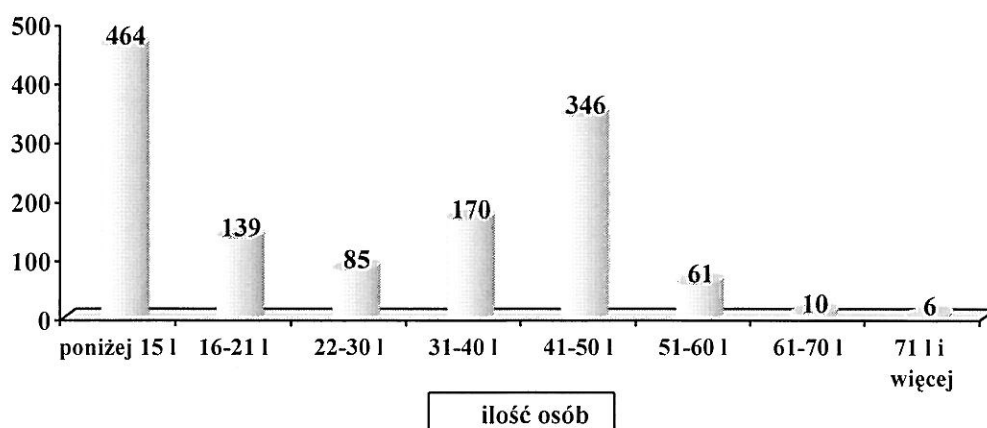
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Zasadniczą przyczyną, w związku, z którą mieszkańcy wnioskowali w 2004 roku o wsparcie z systemu pomocy społecznej, było bezrobocie (1.007 osób z 233 rodzin). Kolejnym powodem okazało się ubóstwo (809 osób ze 188 rodzin). Następną przyczyną okazała się niepełnosprawność (284 osoby z 77 rodzin), kolejnym powodem była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (447 osób z 75 rodzin, w tym 181 osób z 39 rodzin niepełnych oraz 282 osoby z 36 rodzin wielodzietnych). Wsparto również osoby z powodu długotrwałej choroby (279 osób z 75 rodzin), a także osoby, które jako przyczynę udania się do GOPS po wsparcie wymieniły alkoholizm (213 osób z 46 rodzin). Pomoc otrzymały także ofiary klęski żywiołowej lub ekologicznej (57 osób z 14 rodzin), jak również osoby, które zwróciły się po wsparcie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (65 osób z 11 rodzin). Wykres nie ujmuje kategorii przyczyn, z powodu których zwróciło się po wsparcie zaledwie po kilka osób: 1 osoba z powodu narkomanii, 2 osoby z powodu trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz 4 osoby z powodu bezdomności.

18

Należy również dodać, że w roku 2002 r. skierowano 1 osobę do Domu Pomocy Społecznej, natomiast w roku 2003 skierowano tam 3 osoby.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w roku 2004

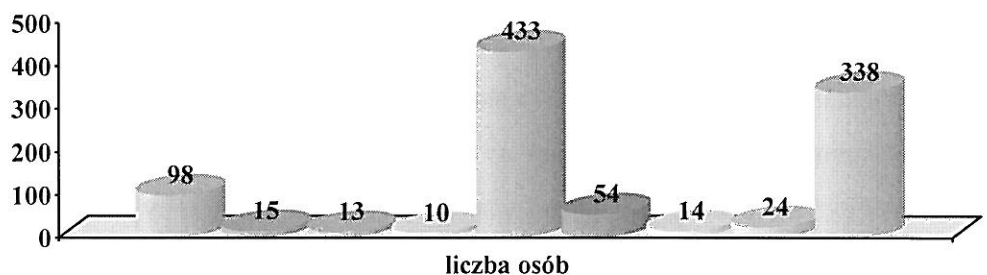

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

W 2004 r. łącznie wsparto 1.281 osób. Z analizy struktury demograficznej wszystkich beneficjentów ośrodka pomocy społecznej wynika, że najliczniejszą grupę stanowią osoby poniżej 15 roku życia (464, tj. 36,22% łącznej liczby osób otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej). Liczba ta wskazuje, że kwestia dziecka w gminie powinna być przedmiotem szczególnego zainteresowania władz samorządowych. Kolejną grupą wiekową są osoby między 41 a 50 rokiem życia – 346, tj. 27,01%. Następne są osoby w wieku między 31 a 40 rokiem życia – 170, tj. 13,27%, w wieku 16-21 lat – 139 osób, tj. 10,85%. Pozostałe kategorie wiekowe nie przekraczają liczebnie 100 osób: 85 osób w wieku 22-30 lat (6,64%), 61 osób w wieku 51-60 lat (4,76%), 10 osób w wieku 61-70 lat (0,78%) oraz 6 osób w wieku 71 lat lub więcej (0,47%).

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową wygląda następująco:

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2004 r.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Na powyższym wykresie uwzględniono jedynie osoby dorosłe (powyżej 18 roku życia), a więc osoby, które otrzymały status osób zdolnych do podjęcia pracy zarobkowej. Łącznie tworzą one grupę 999 osób, poza tym poszczególne osoby mogą występować w więcej niż jednej kategorii. Analizując strukturę odbiorców ze względu na aktywność zawodową można łatwo wywnioskować, że najliczniejsza jest jedna grupa: osoby, które się uczą – jest ich 433, co stanowi aż 43,34% ogólnej liczby osób otrzymujących wsparcie z pomocy społecznej. Nieco mniejsza jest grupa bezrobotnych bez prawa do pobierania zasiłku (338 osób, tj. 33,83%). Następne grupy pod względem liczebnym tworzą: 98 osób pracujących (9,81%); 54 osoby przebywające na rencie (5,41%), 24 osoby bezrobotne z prawem do pobierania zasiłku (2,40%), 15 osób pracujących dorywczo (1,50%), 14 osób przebywających na emeryturze (1,40%), 13 osób niepracujących, ale niezarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne (1,30%) oraz 10 osób studiujących (1,00%).

2.3 KWESTIA OPIEKI NAD DZIECKIEM

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów.

Poniżej prezentujemy obraz szkolnej i rodzinnej sytuacji uczniów uczęszczających do szkół wszystkich szczebli na terenie gminy.

Jeśli chodzi o dożywianie uczniów, to jest to praktykowane przez wszystkie szkoły. Tego typu wsparcie możliwe jest dzięki funduszom GOPS oraz dzięki Bankowi Żywności.

Dożywianie uczniów w szkołach gminy Banie Mazurskie – dane za rok 2004

Dane ze szkół gminy Banie Mazurskie

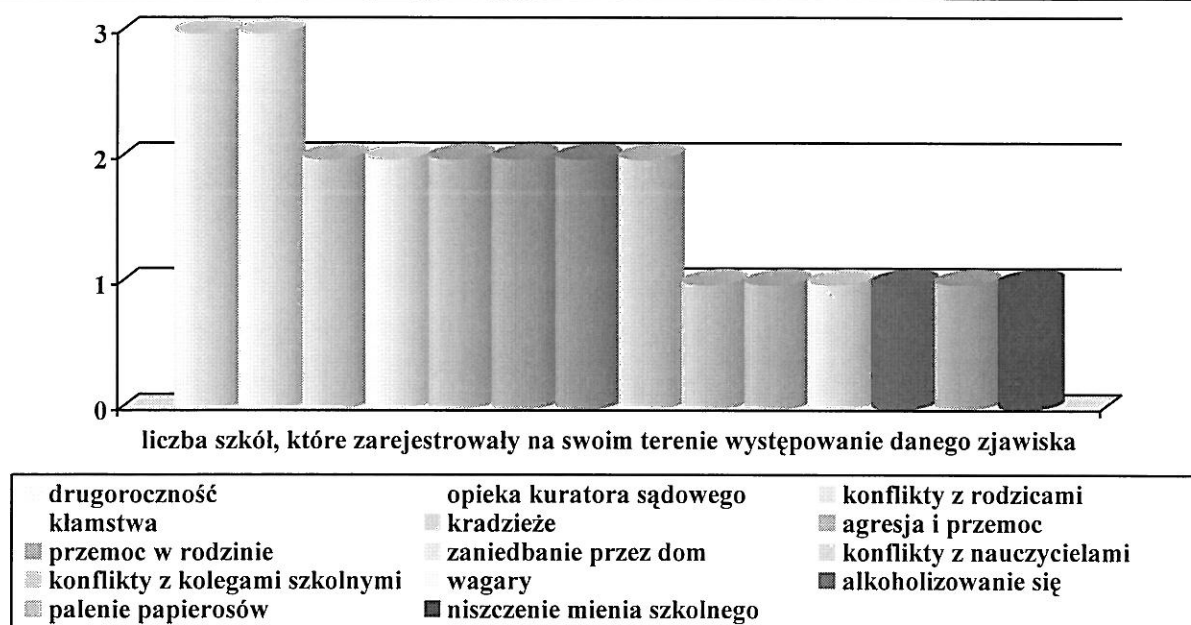
Z ankiet wynika, że większość uczniów z gminnych placówek oświatowych otrzymuje wsparcie w postaci dożywiania – łącznie posiłki w szkole otrzymuje 325 uczniów. Dyrektorzy szkół sygnalizują jednak, że powinno się takim wsparciem objąć dodatkowo co najmniej 80 dzieci. Zatem uczniów, którzy powinni być dożywiani w szkole, łącznie jest co najmniej 405. Na uwagę zasługuje fakt, że w Szkole Podstawowej w Żabinie objęto dożywianie wszystkich uczniów.

Pedagodzy zostali poproszeni o wskazanie problemów społecznych, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów. Wskazano przede wszystkim bezrobocie rodziców, rodziny dysfunkcyjne, rodziny osób uzależnionych od alkoholu, konflikty z kolegami szkolnymi oraz kradzieże.

Wskazano także na niski status materialny rodzin – niedożywienie uczniów oraz brak środków finansowych na podręczniki, pomoce naukowe. Problemy sprawiają również uczniowie z rodzin niepełnych, gdy rodzic nie radzi sobie z opieką i wychowaniem dziecka. Rodziny niepełne są efektem migracji zarobkowej jednego z rodziców.

Określając stopień nasilenia problemów społecznych występujących na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Używano stwierdzenia, że problem nie występuje lub występuje – wtedy należało (o ile było to możliwe) określić liczbę ujawnionych przypadków. Ponieważ jednak nieliczne szkoły starały się podać skalę zjawiska w postaci liczby poszczególnych zdarzeń, nie da się podać konkretnych danych liczbowych. Wykres zatem ukazuje zjawiska społeczne, które występują na terenie szkół, a więc stanowią znaczny problem dla placówek, nawet jeśli zdarzają się tylko sporadycznie. Zatem dane liczbowe zaprezentowane na poniższym wykresie mówią o ilości szkół, w których dane zjawisko występuje rzadko bądź często, a nie o liczbie ujawnionych przypadków.

Szkoły gminne rejestrujące pojawienie się określonego problemu społecznego na swoim terenie

Badanie własne Centrum AV

Problemami o największej skali zagrożenia są: drugoroczność oraz sytuacje, w których uczeń (lub jego rodzina) znajduje się pod opieką kuratora sądowego. Te zjawiska zostały spostrzeżone na terenie wszystkich ankietowanych szkół.

Tylko w jednej ze szkół problemem nie stanowią konflikty z rodzicami (opiekunami), kłamstwa, kradzieże, agresja i przemoc (poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy), przemoc w rodzinie czy związane z tym zaniedbanie przez dom. Pojedyncze przypadki dotyczą konfliktów z nauczycielami oraz z kolegami szkolnymi, wagarów, sięgania przez uczniów po substancje psychoaktywne typu alkohol i papierosy czy też niszczenia mienia szkolnego.

Stopień nasilenia problemów społecznych na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym uczniów
--

Lp.	Cechy patologii społecznej	Stopień nasilenia cechy (liczba ujawnionych przypadków)
1.	konflikty z rodzicami (opiekunami)	2
2.	wagary	6
3.	alkoholizowanie się	4
4.	palenie papierosów	15
5.	kradzieże	1
6.	agresja i przemoc	10
7.	drugoroczność	10
8.	opieka kuratora sądowego	2
9.	przemoc w rodzinie	1

Ujawniono najwięcej przypadków palenia papierosów (15), a także przypadków drugoroczności oraz agresji i przemocy (po 10). Złapano 6 uczniów na wagarowaniu, a czterech na picciu napojów alkoholowych. Konflikty z rodzicami (opiekunami) dotyczą 2 uczniów, tyle samo przypadków dotyczy opieki kuratora sądowego nad uczniem lub jego rodziną. Pojedyncze przypadki dotyczą problemów kradzieży oraz przemocy w rodzinie.

2.4 KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności pracy „na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

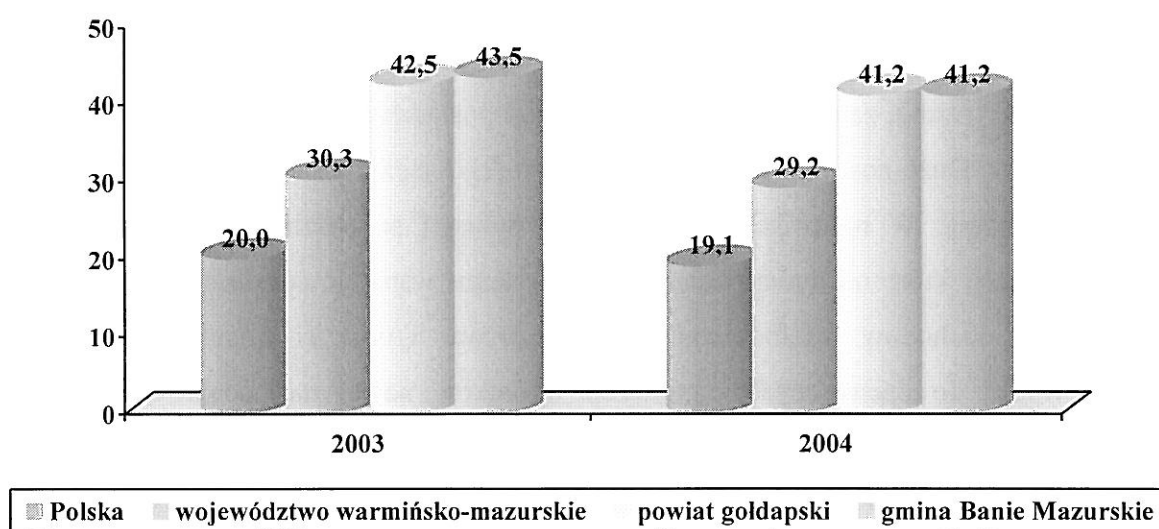
Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności między członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu na przykład niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny. Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie.

Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie warmińsko-mazurskim, powiecie gołdapskim i gminie Banie Mazurskie – dane na koniec lat 2003 i 2004

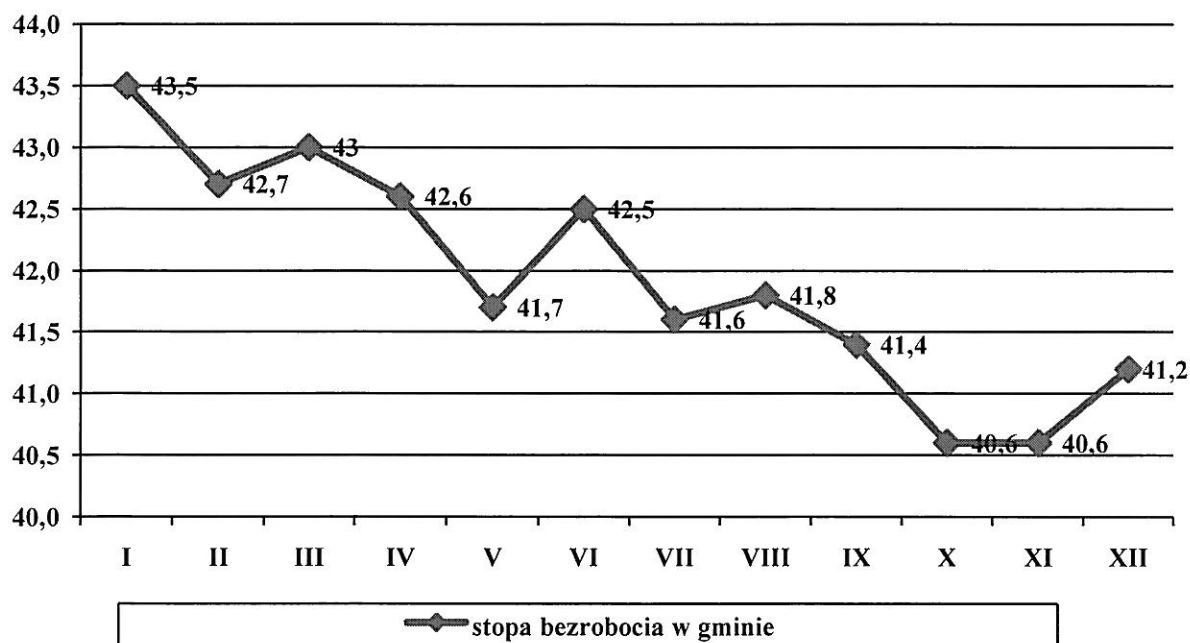

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Jak można zauważyć, na tle przytoczonych danych procentowych najgorzej wypada gmina, której stopa bezrobocia jest dwukrotnie wyższa niż ogólnopolska stopa bezrobocia, która jest rozumiana jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Można jednakże zaobserwować na powyższym wykresie, że stopa bezrobocia w roku 2004 w stosunku do roku 2003 maleje w całym kraju. Należy także zaznaczyć, że stopa bezrobocia gminy ujęta na wykresie na rok 2003 w rzeczywistości jest stopą bezrobocia odnotowaną w styczniu 2004 r. z powodu braku danych gminnych za rok 2003. Warto jednak zauważyć, że stopa bezrobocia najszybciej spada właśnie w gminie.

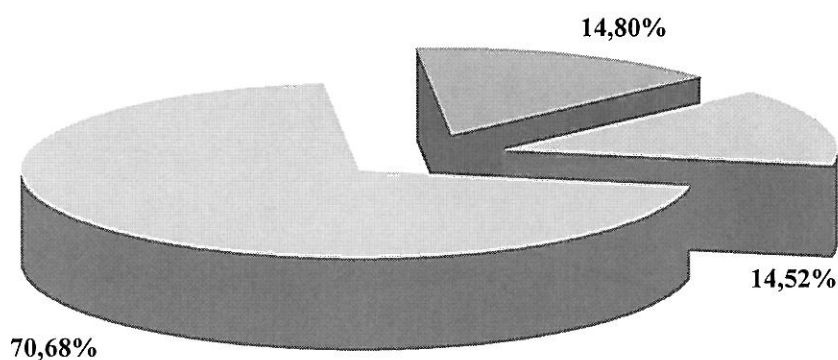
Kształtowanie się wysokości stopy bezrobocia w 2004 roku szczegółowo, w rozbiciu na poszczególne miesiące tego roku, przedstawia poniższy wykres.

Stopa bezrobocia w poszczególnych miesiącach 2004 roku w gminie Banie Mazurskie

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo w gminie – dane na 31.12.2004 r.

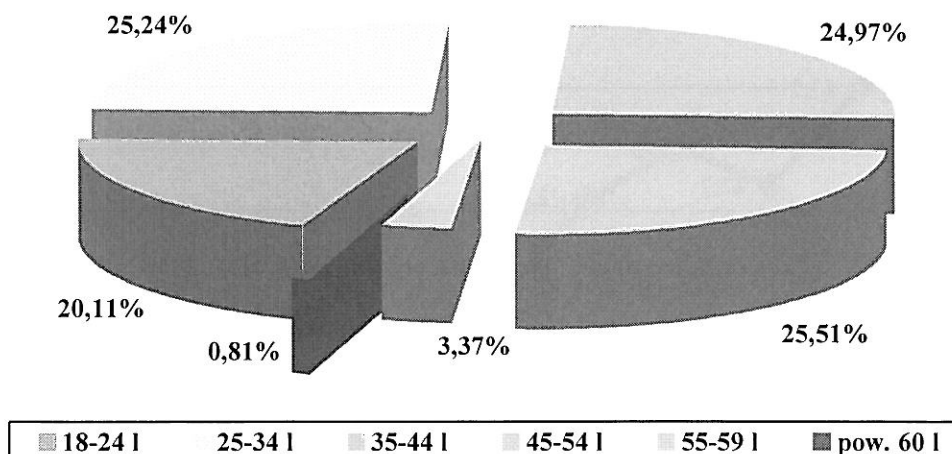

■ osoby aktywne zawodowo ■ bezrobotni mężczyźni ■ bezrobotne kobiety

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Gołdapi

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gołdapi na koniec 2004 roku w gminie zarejestrowanych było 741 osób bezrobotnych, w tym 374 mężczyzn oraz 367 kobiet. Na tle ogólnej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (2.527 osób) bezrobotni stanowią 29,32% łącznej liczby osób w wieku produkcyjnym.

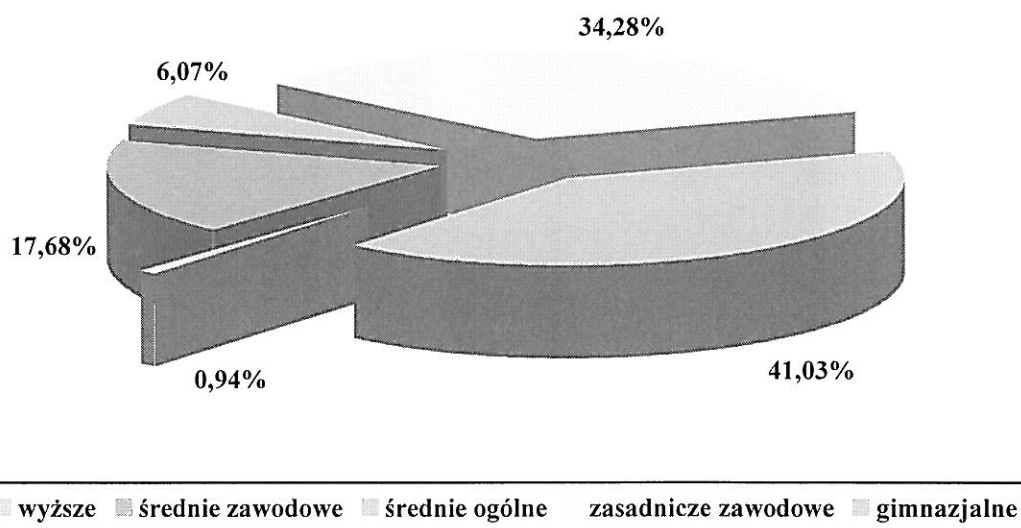
Bezrobotni pod względem wieku w gminie – dane na 31 grudnia 2004 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Gołdapi

Jak widać, grupy wiekowe: 25-34 lata, 35-44 lata oraz 45-54 lata, są liczebnie bardzo do siebie zbliżone: różnica między nimi to +/- 2 osoby. Mniejszą grupę stanowią osoby najmłodsze na rynku pracy – w wieku między 18 a 24 lata (149 osób). Najmniej liczne są grupy wiekowe: osób między 55 a 59 lat jest 25, natomiast w wieku powyżej 60 lat – tylko 6.

Bezrobotni według wykształcenia w gminie– dane na dzień 31.12.2004 r.

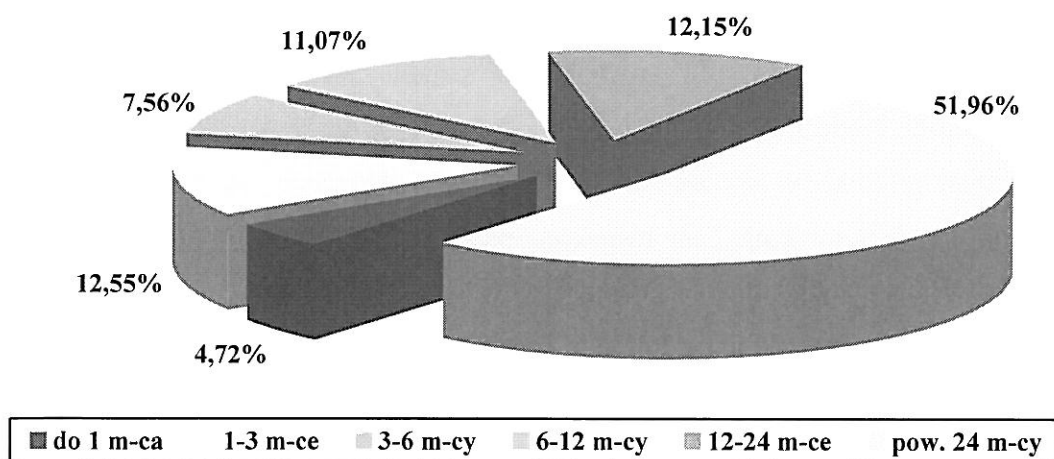

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Gołdapi

Wykres pokazuje, że największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym (304 osoby) oraz zasadniczym zawodowym (254 osoby). O połowę mniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym (131).

Zaledwie 45 bezrobotnych ukończyło liceum ogólnokształcące, a jedynie 7 osób spośród bezrobotnych legitymuje się wykształceniem wyższym.

Bezrobotni w gminie według czasu pozostawania bez pracy – dane za rok 2004

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Gołdapi

Jeśli chodzi o czas pozostawania bez pracy, dane świadczą o tym, że w gminie problemem jest bezrobocie długotrwałe, powyżej 24 miesięcy. Na koniec 2004 r. takich osób odnotowano aż 385, tj. aż 51,96% ogółu bezrobotnych.

W pozostałych kategoriach grupy nie przekraczają 100 osób, a zatem są cztery razy mniejsze: do 1 miesiąca bez pracy pozostawało 36 osób (4,72%), od 1 do 3 miesięcy bez pracy – 93 osoby (12,55%), od 3 do 6 miesięcy bez pracy – 56 osób (7,56%), od 6 do 12 miesięcy bez pracy – 82 osoby (11,07%) oraz od 12 do 24 miesięcy bez pracy – 90 osób (12,15%). Z zadowoleniem można przyjąć fakt, że kategoria osób pozostająca bez pracy do 1 miesiąca stanowi najmniejszą grupę liczebną.

2.5 ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu.

Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

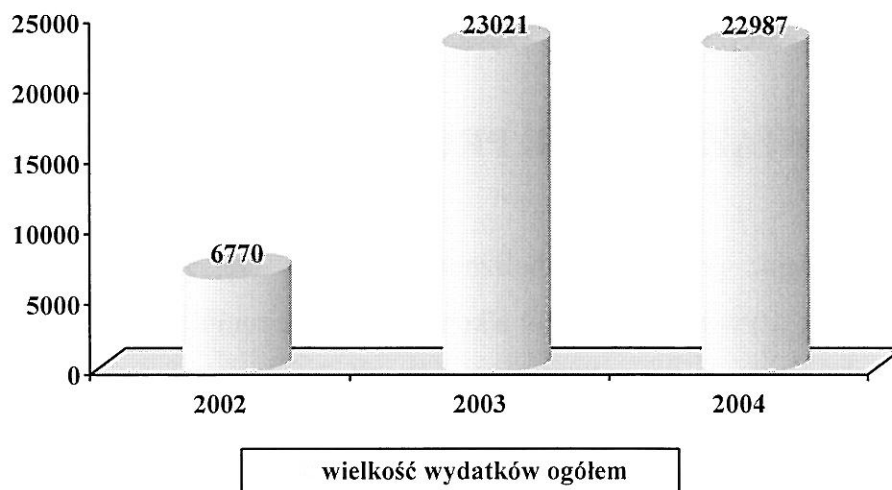
- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczycielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Spśród wszystkich osób ubiegających się o pomoc z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2004 r. 46 rodzin (213 osób w rodzinach) swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2004 r. Komisja przyjęła 2 wnioski oraz przeprowadziła 15 kontroli przestrzegania przepisów odnośnej ustawy.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2002-2004
(wielkość wydatków ogółem w zaokrągleniu do tys. zł)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich

Z zestawienia danych za lata 2002-2004 wynika, że wielkość środków przeznaczanych przez gminę na rozwiązywanie problemów alkoholowych w ostatnich dwóch latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie, odnotowując znaczny wzrost w roku 2003 (z 6.770 zł w roku 2002 do 23.021 zł w roku 2003). W roku 2004 zarejestrowano niewielki spadek, do wysokości 22.987 zł.

2.6. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania.

Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: kościoły, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS, radnych, mieszkańców gminy.

Z nadesłanych odpowiedzi (10 ankiet) wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony gminy

Najczęściej wymienianą słabością gminy jest bezrobocie i problemy związane ze znalezieniem pracy. Mieszkańcy skarżą się także na alkoholizm w społeczności lokalnej oraz ubożenie społeczeństwa. Mieszkańcom brakuje imprez kulturalno-oświatowych dla młodzieży, która z nudów dewastuje przystanki, zaśmieca ulice oraz niszczy zieleń. Uciążliwy jest brak świetlicy, klubów dla młodzieży, pomocy bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy. W społeczności lokalnej nie widać zainteresowania sprawami publicznymi. Skargi dotyczą również braku bezpieczeństwa oraz pogarszających się warunków bytowych mieszkańców.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie, poprawę warunków bytowych, spadek bezpieczeństwa, czemu można zapobiec poprzez zwiększenie obsady policji. Ankietowani uznali, że należy zorganizować kursy przekwalifikowania zawodowego oraz utworzyć nowe miejsca pracy.

Szczególnie narażone grupy społeczne

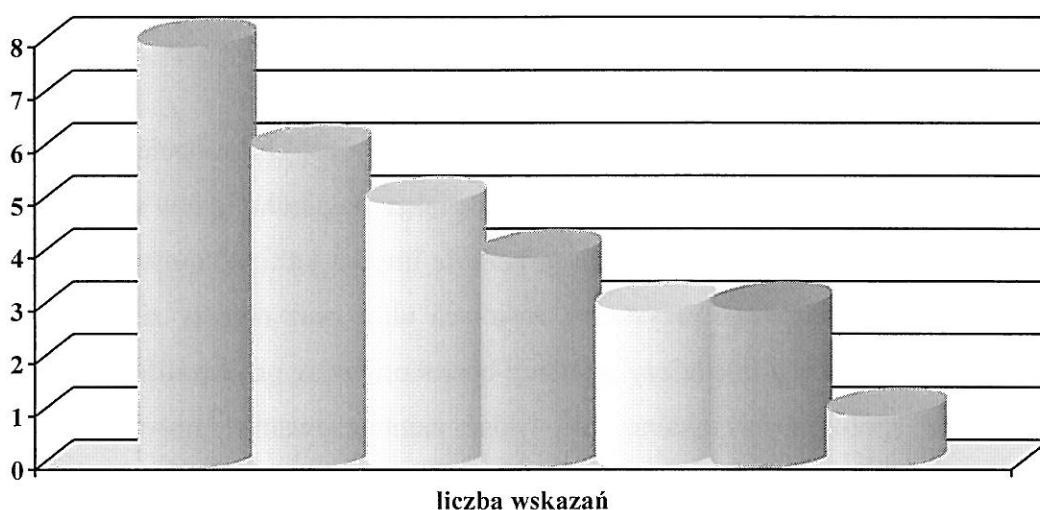
Za szczególnie narażone uznano bezrobotnych i młodzież, zwłaszcza pozbawioną pracy i wzorców moralnych, a także osoby wywodzące się z rodzin biednych lub patologicznych. Za osoby, których również dotyczą lokalne problemy społeczne, uznano niepełnosprawnych oraz osoby dotknięte problemem uzależnień i związaną z tym przemocą domową.

Wskazano także na rodziny wielodzietne, zwłaszcza dzieci, które pochodzą z rodzin ubogich i już na starcie mają utrudnionych dostęp do kształcenia.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali problemy (3 najważniejsze kwestie z zamkniętego katalogu), na których powinna skupić się lokalna strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy.

Najważniejsze kwestie społeczne w gminie Banie Mazurskie

- pomoc osobom i rodzinom ubogim
- pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy
- pomoc osobom dotkniętym problemem uzależnień
- pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania wolnego czasu
- pomoc ludziom starym, samotnym
- pomoc rodzinom dotkniętym przemocą domową
- pomoc osobom niepełnosprawnym

Badanie własne Centrum AV

Powyższy wykres określa, które kwestie społeczne, wskazane przez respondentów, powinny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego. Ankietowani stwierdzili, że w pierwszej kolejności pomoc społeczna powinna trafiać do osób i rodzin ubogich (8 na 10 wskazań), następnie do bezrobotnych, którym należy pomóc w przekwalifikowaniu się, co w efekcie da im możliwość znalezienia pracy. 5 wskazań otrzymała kwestia pomocy osobom dotkniętym problemem uzależnień. Czterech ankietowanych uznało, że pomoc należy skierować do dzieci i młodzieży, by pomóc im znaleźć alternatywnych form spędzania wolnego czasu, co stanowi element profilaktyki i przeciwdziałania przestępczości nieletnich. Po trzech respondentów uznało, że z systemu pomocy społecznej należy wesprzeć osoby stare, samotne oraz rodziny dotknięte przemocą domową. Tylko 1 osoba uznała, że należy pomóc niepełnosprawnym.

Natomiast żeby rozwiązać lokalne problemy społeczne należy, zdaniem respondentów, tworzyć grupy ludzi wzajemnie się wspierających. Ma to na celu uświadamianie zagrożeń związanych z danym problemem oraz formę terapii – pocieszenia. Należy również organizować kursy i szkolenia dotyczące aktywizacji zawodowej. Gmina powinna stworzyć nowe miejsca pracy lub ułatwić to potencjalnym inwestorom zewnętrznym. Samorząd lokalny oraz GOPS powinny również częściej kontaktować się ze społeczeństwem, w formie różnorodnych zebrań.

2.7. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest – coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią – analiza SWOT. Nazwa „SWOT” jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **sily** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,

- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

KWESTIA OSÓB UZALEŻNIONYCH

Mocne strony

- środki pochodzące z zezwoleń są prawidłowo wykorzystywane,
- gmina dysponuje stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Słabe strony

- gmina nie dysponuje miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- między organizacjami działającymi w obszarze uzależnień nie ma dobrego przepływu informacji oraz wymiany doświadczeń,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe,
- niewystarczający stan zatrudnienia w lecznictwie.

Szanse

- uzależnienie traktowane jako problem społeczny,
- fachowcy różnych dziedzin zainteresowani są współpracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- działania podejmowane na rzecz osób uzależnionych nie są skuteczne i efektywne,
- system informacji nie jest dostatecznie wykorzystywany,
- w społeczeństwie zachodzą zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności,
- nie dopracowano się systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy.

ROZWÓJ KADR I SŁUŻB POMOCOWYCH

Mocne strony

- istnienie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na szczeblu samorządu powiatowego pomaga w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- pracownicy prowadzą działania socjalne z rodziną.

Słabe strony

- gmina nie posiada wyspecjalizowanej kadry pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- pracownicy są przeciążeni ilością zadań,
- placówki oświatowe zajmujące się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych są trudno dostępne.

Szanse

- szkolnictwo zawodowe przygotowuje absolwentów do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej.

Zagrożenia

- niewystarczająca współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.
- ilość wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb jest niewystarczająca.

KWESTIE DZIECI, MŁODZIEŻY I RODZINY

Mocne strony

- instytucje zajmujące się problematyką dzieci i młodzieży współpracują ze sobą,
- pracownicy służb społecznych działają aktywnie na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- samorząd wspiera organizacje pozarządowe i grupy nieformalne pracujące na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

Słabe strony

- idea wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży nie jest propagowana,
- zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej jest niewystarczające w stosunku do potrzeb,
- trudno dostępne są placówki resocjalizacyjne oraz placówki dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi, a także ośrodki wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niewystarczające działania samorządu zapobiegające dysfunkcjom rodziny.

Szanse

- wzrasta świadomość społeczna władz samorządowych,
- wejście Polski do Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- szkoły prowadzą programy profilaktyczne.

Zagrożenia

- występują zagrożenia funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo,
- współpraca między szkołą a rodziną nie jest na wysokim poziomie,
- opieka medyczna szkół nie jest wystarczająca,
- społeczeństwo charakteryzuje niski poziom kultury prawnej,
- nie ma stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Mocne strony

- wzrasta znaczenie wykształcenia jako wartości,
- władze lokalne współpracują z organizacjami pozarządowymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy,
- zachodzi zjawisko dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne nie podnoszą swoich kwalifikacji,
- nie ma organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- wzrasta mobilność zawodowa i geograficzna,
- programy skierowane do osób długotrwale bezrobotnych oraz skierowane na rozwój zasobów ludzkich, rozwój przekwalifikowań i reorganizacji są ze sobą powiązane.

Zagrożenia

- wzrasta bezrobocie długotrwale oraz zjawisko dziedziczenia bezrobocia,
- rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych i/lub w układzie geograficznym,
- na obszarach wiejskich nie wzrasta dostępność kształcenia ustawicznego,
- w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem zachodzi zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych.

KWESTIA LUDZI STARYCH

Mocne strony

- obieg informacji o formach pomocy społecznej jest prawidłowy,
- wykorzystywane są opracowania społeczne.

Słabe strony

- liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej, a zajmujących się problematyką osób starszych jest niewystarczająca,
- wzrasta liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- dochodzi do marginalizacji problemów osób starszych oraz do izolacji placówek pomocy społecznej,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych (domy dziennego pobytu, rodzinne domy pomocy społecznej).

Szanse

- osoby starsze są traktowane podmiotowo,
- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- system oświaty nie jest w pełni uwrażliwiany na problem ludzi starszych,
- standardy usług nie są dostosowywane do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrasta liczba osób samotnych,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- nie jest prowadzone dokładne rozpoznanie potrzeb wśród osób starszych,
- młodzi ludzie migrują na inne tereny,
- nieprawidłowa polityka mieszkaniowa.

KWESTIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Mocne strony

- instytucje rządowe i pozarządowe współpracują ze sobą.

Słabe strony

- w sferze niepełnosprawności nie funkcjonują różnorodne organizacje pozarządowe,
- środowisko osób niepełnosprawnych nie jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- na terenie gminy istnieją bariery utrudniające pełny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,

- potrzeby osób niepełnosprawnych nie są dostatecznie rozpoznawane w kontekście środowiska lokalnego,
- niewystarczająca oferta opieki i pomocy osobom niepełnosprawnym.

Szanse

- wzrasta społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Zagrożenia

- środki pozabudżetowe i pomocowe nie są w równym stopniu wykorzystywane,
- sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju nie sprzyja pomocy osobom niepełnosprawnym,
- zmniejsza się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrasta zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne,
- bariery architektoniczne nie są likwidowane.

2.8. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.8.1 INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Na terenie gminy funkcjonują instytucje oferujące pomoc i wsparcie. Należy do nich Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baniach Mazurskich oraz 3 rodziny zastępcze z pięcioma miejscami.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mieści się w Baniach Mazurskich przy ulicy Konopnickiej 26. Prowadzony jest przez Urząd Gminy Banie Mazurskie. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, między innymi koordynuje rozwiązywanie

problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej.

Ośrodek zatrudnia 6 osób, w tym: kierownika, starszego pracownika socjalnego, pracownika socjalnego, pracownika wykonującego specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz 2 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze. Wszyscy pracownicy GOPS legitymują się średnim wykształceniem kierunkowym, natomiast kierownik dodatkowo posiada ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Pracownicy GOPS biorą udział w licznych szkoleniach dotyczących m.in. kontraktu socjalnego, praktycznych aspektów stosowania ustawy o pomocy społecznej, problematyki HIV i AIDS, wydawania decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń z pomocy społecznej, integracji społecznej i zawodowej, leczenia odwykowego oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

2.8.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W gminie funkcjonuje 10 stowarzyszeń, 2 parafie Kościoła katolickiego oraz inny kościół lub związek wyznaniowy. Samorząd współpracuje z instytucjami należącymi do sektora pozarządowego, a współpraca ta jest uregulowana aktami prawa miejscowego. W ramach współpracy prowadzane jest:

- zlecanie realizacji zadań własnych (2 przypadki),
- wsparcie lokalowe (1 przypadek),
- doradztwo, konsultacje (1 przypadek).

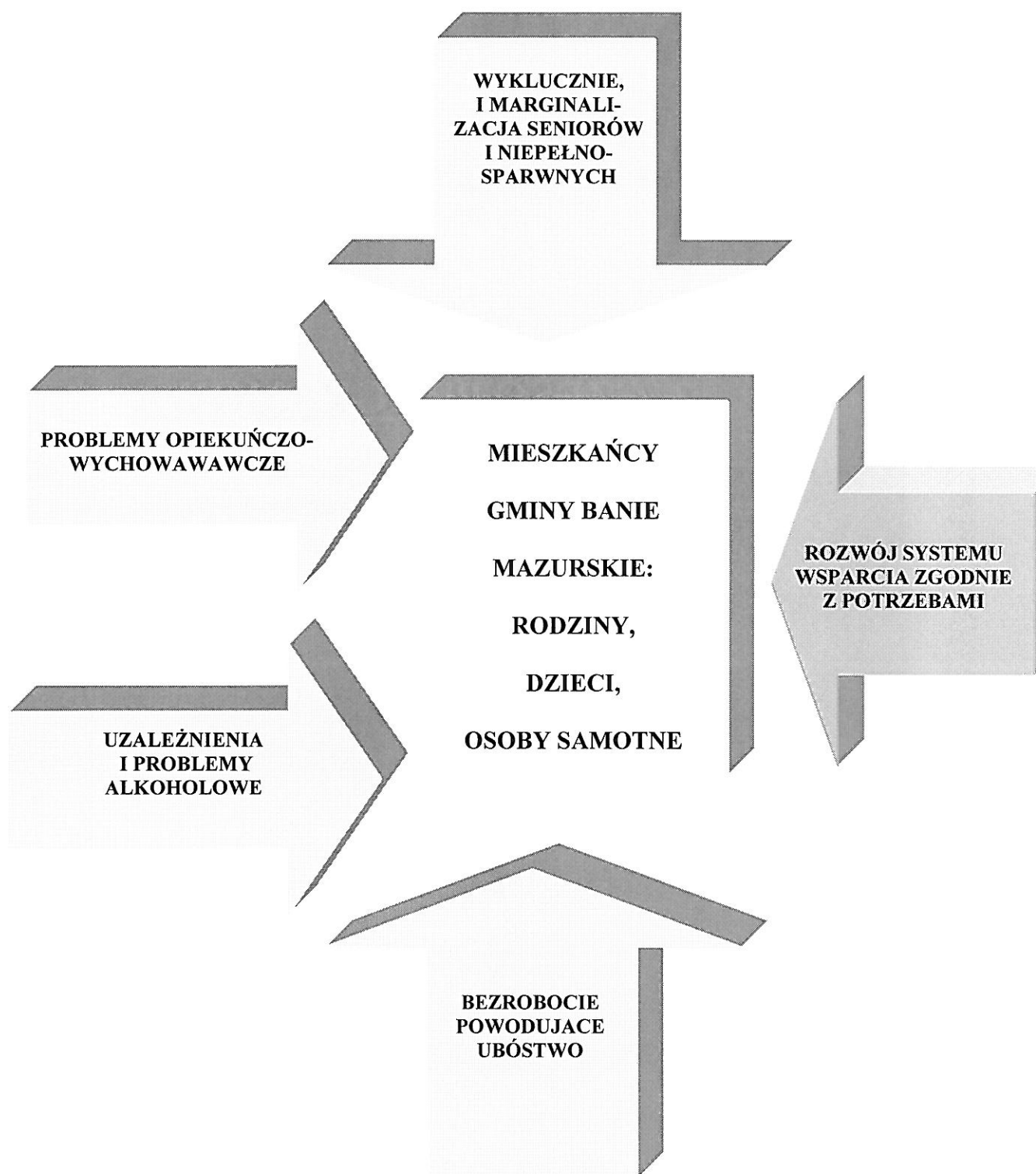
2.9. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Ośrodek Pomocy Społecznej, policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Dopiero sumując powyższe, nakładając wyniki diagnozy zakres możliwości kompetencyjnych samorządu lokalnego, wynikający z regulacji prawnych, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

**PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W
RAMACH STRATEGII**

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE - NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPLYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLMÓW SPOŁECZNYCH

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA BANIE MAZURSKIE ZAPEWNIĄ SWOIM
MIESZKAŃCOM WSPARCIE W TRUDNYCH SYTUACJACH
ŻYCIOWYCH, SPRZYJA ICH ROZWOJOWI ORAZ
PRZECIWDZIAŁA MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

GMINA BANIE MAZURSKIE ZAPEWNI SVOIM MIESZKAŃCOM WSPARCIE W TRUDNYCH SYTUACJACH ŻYCIOWYCH, SPRZYJA ICH ROZWOJOWI ORAZ PRZECIWDZIAŁA MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ POPRZEZ TAKIE DZIAŁANIA JAK:

Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązaniu własnych problemów.

Sprawny system pomocy rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Utrzymanie osób terminalnie chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki.

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie.

Zintegrowany system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samoorganizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 1

Wzmacnianie lokalnej społeczności w samodzielnym rozwiązaniu własnych problemów.

Cele operacyjne

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnych.
2. Wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Inicjowanie współdziałania pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy; mobilizowanie organizacji pozarządowych do podjęcia lub wzmożenia działalności na rzecz społeczności lokalnej.
3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
4. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie gminy poprzez:
 - systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach,
 - regularne spotkania,
 - wymianę doświadczeń.
5. Promowanie idei wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

6. Systematyczne wzmacnianie kadr Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez doszkalać i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Rodzina powinna zapewniać swoim członkom oparcie i pomoc, może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo-wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka, w szczególności należy się zająć brakiem miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 2

Sprawny system pomocy rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji.
2. Wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.
4. Zapewnienie dzieciom i młodzieży w tym niepełnosprawnym odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.

Kierunki działań:

1. Rozwój wsparcia psychologicznego i w formie pracy socjalnej dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej za szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
3. Organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych.
4. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich i niepełnych:
 - organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom,
 - organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - pomoc w trudnej sytuacji materialnej i mieszkaniowej, pomoc prawna, poradnictwo i wsparcie dla samotnych matek z dzieckiem.
5. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.
6. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną oraz

w zakresie zaspokojenia potrzeb dzieci w placówkach.

7. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
8. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
9. Podjęcie działań w celu organizacji różnych form spędzania wolnego czasu, m.in. świetlic terapeutycznych oraz zajęć promujących zdrowy tryb życia.
10. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
11. Opracowywanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
12. Interwencja kryzysowa w sytuacji przemocy i zaniedbania.
13. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
14. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad.
15. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, szkoły, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Cel strategiczny 3

Utrzymanie osób terminalnie chorych, starszych i niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Usprawnianie osób starszych, niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.

Kierunki działań:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania poprzez rozwinięty system usług opiekuńczych.
2. Systematyczne szkolenia dla osób realizujących opiekę nad osobami starszymi.
3. Praca socjalna, podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług w ramach pielęgniarstwa opieki środowiskowej, uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, także rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, skorzystanie przez osoby starsze i niepełnosprawne z przysługujących uprawnień np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby starsze, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-

- społecznych i rekreacyjnych, tj. Koła Gospodyń Wiejskich, Gminne Koło Kombatantów, orkiestry, zespoły itp.
5. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym; mobilizowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym.
 6. Kontynuowanie pomocy w ramach warsztatów terapii zajęciowej.
 7. Budowa programów zapewniających integrację ze środowiskiem lokalnym i aktywizację osób niepełnosprawnych, zaburzonych i chorych psychicznie.
 8. Rozwój usług opiekuńczych w domu osoby.
 9. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.
 10. Rozwinięcie współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.
 11. Rozwinięcie współpracy Gminnego Ośrodka Kultury ze środowiskiem osób niepełnosprawnych.
 12. Współpraca z PCPR i PFRON w zakresie:
 - systematycznego łamania barier architektonicznych,
 - rozwoju placówek rehabilitacyjnych,
 - podnoszenia wiedzy pracowników socjalnych,
 - informowania lokalnej społeczności o programach i uprawnieniach.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Bezrobocie powodujące ubóstwo i nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Cel strategiczny 4

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciw-działanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie (ubóstwo i bezdomność)

Cele operacyjne:

1. Przygotowanie i wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy.
2. Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin.
3. Wspieranie odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Kierunki działań:

1. Praca socjalna. Zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia dokonuje się przez odpowiednie przygotowanie klienta do poszukiwania pracy, pomoc w znalezieniu ofert pracy, pośredniczenie w kontaktach z pracodawcami, kontakt z doradcą zawodowym i prawnikiem, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, monitorowanie i wspomaganie osoby bezrobotnej w działaniach służących rozwiązaniu problemu bezrobocia.
2. Wsparcie materialne dla rodzin i osób dotkniętych ubóstwem i biedą.
3. Rozwój współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze zatrudnienia, bezrobocia oraz pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego.
4. Współpraca z organizacjami z terenu powiatu i województwa w zakresie budowy programów kierowanych do bezrobotnych kobiet.
5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania szkoleń, staży, robót publicznych oraz innych projektów aktywizujących zawodowo osoby bezrobotne.
6. Podjęcie działań w celu stwarzania nowych miejsc pracy.
7. Wsparcie finansowe i materialne (m.in. ubranie, posiłki) osób ubogich, zagrożonych bezdomnością lub wchodzących w bezdomność. Organizacja zbiórek żywności i niezbędnych artykułów.

8. Współpraca z dostępnymi w regionie noclegowniami i schroniskami.
9. Podjęcie działań w kierunku zorganizowania na terenie gminy mieszkań socjalnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Problem:

Uzależnienia i choroba alkoholowa są jednymi z poważniejszych problemów społecznych. Stają się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, szczególnie przemocy domowej, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych problemem.

Cel strategiczny 5

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują m.in. przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.

Kierunki działań:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych; nasilenie kontroli punktów sprzedaży alkoholu.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Uściślenie współpracy z policją i sądem rodzinnym.
4. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
5. Podjęcie działań w kierunku zorganizowania świetlicy socjoterapeutycznej.
6. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu
7. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych; pomoc osobom uzależnionych i współ-uzależnionych.
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie programu przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinie.
9. Zwiększenie czasu pracy punktu informacyjno-konsultacyjnego.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Środki Finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe wskazania w tym zakresie.

3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego.

Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

3. **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Programu Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii,*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.

